

Az ablaknál állok, ömlik az eső, mint egy jó krimiben. Veri az ablakot, alig lehet másra figyelni. Pedig igazából azon gondolkozom, hogy honnan jön egy ilyen szerző, váratlanul, és persze nagyon is vártan-vágyottan, mint Kondor Vilmos. Most jelent meg a harmadik regénye, *A budapesti kém*. Kémregény tehát, a legjobb fajtából. Az előző két detektívregényből ismert figura, Gordon Zsigmond a főhős, pontosan úgy, olyan karaktert teremtve meg általa, amit mi, krimi-rajongó olvasók nagyon szeretünk. Kár is sorolni a példákat Philip Malowe-tól Maigret főfelügyelőn keresztül a mai skandináv krimi felügyelő-figuráiig. Gordon mindenképpen e Detektív Klub tagja immár, nagy-nagy örömeinkre magyarként. A Kondor-regények igazi hungarikumok, nagyon izgalmasak és közelmúltbeli, homályos időszakokat (az 1930-40-es éveket) jelenítenek meg történelmileg is hitelesen. A Wikipédia szerint *kerüli a nyilvánosságot, interjút ritkán ad, azt is csak emailben, emiatt több fórumon is megkérdőjelezi, hogy egyáltalán létező személyről van-e szó*. Ez a fajta titokzatosság, amely által a műveit önmaga elé tolja, mintegy maszkként, azok fontosságát hangsúlyozva ezáltal, még hitelesebbé teszi a szerzőt. És még mindig nem vagyok meggyőződve arról, hogy nem egy álneves játékkal van dolgunk, ami természetesen cseppet sem lenne ellenemre. Ilyesmiken tűnődöm az ablak mellett, miközben kérdéseimet fogalmazgatom, és észre se veszem, hogy csendesül a zápor. Világosodik...

A JÓL 31

MEGALAPOZOTT SIKER

Email-interjú

Kondor Vilmossal.

Készítette: Jász Attila

– *Honnan az indíttatás, hogy gondoljon egyet, merészet, és elkezdjen regényeket írni, ráadásul a lenézettnek nevezett krimi-műfajban diplomás (Sorbonne-i!) vegyész-mérnöként, ötvenen túli középiskolás matematika-fizika tanárként. Tudható ugyan, hogy már három regényt írt a Budapest noir (2008) előtt, amit nem adott ki. Miért nem adta ki? Milyen műfajú könyvek voltak ezek? A megjelent három kötet igazi detektívtörténet, miért éppen a krimi vonzotta?*

– Az különösebben soha nem érdekelt, hogy mit néztek le erre fele az irodalomtörténészek. A hetvenes évek második felében jártam a Sorbonne-ra, és az az időszak volt a krimi fénykora Franciaországban. Sok amerikai író

szinte csak a francia kiadásoknak köszönhette megélhetését. Gondolok itt David Goodisra (akinek regényeiből Truffaut készített filmet), Jim Thompsonra, Cornell Woolrich-ra, Harry Whittingtonra és számos más, nagyszerű szerzőre. Faltam a regényeiket. A Quartier Latinben, a hatodik kerületben éltünk egy kis lakásban, bútorunk nem sok volt, de krimink annál több. Az, hogy a magyar irodalmárok – pártállástól és ideológiától függetlenül – mit tartottak a krimiről, hidegen hagyott. Szerettem olvasni, nagy hatást gyakoroltak rám ezek a regények. Volt annak valami sajátos bája, amikor térdig jártunk a párizsi tavaszban 1977-ben, én pedig Jim Thompson *Monsieur zéro* (*The Nothing Man*) című mérhetetlenül depimáló regényét olvastam a Gallimard legendás *Série noire* sorozatában. Vagy a felejthetetlen *Je t'attends au tournant*-t (*Hell Hath No Fury*) Charles Williamstől. Akkoriban a legjobb krimiket lehetett Franciaországban olvasni, és én belevetettem magam a műfajba, amitől nem bírtam szabadulni – igaz, nem is nagyon akartam. A többi már adta magát. Egy ideig csak olvastam, aztán írni kezdtem, és való igaz, hogy befejeztem három regényt a *Budapest noir* előtt, de nem véletlen, hogy nem kerestem nekik kiadót. Mert nem jók. Hadd fogalmazzak pontosabban: rosszak. Az egyik egy krimi, az ötvenes években játszódik egy kitalált amerikai városban, ezt példának okáért be sem tudtam fejezni, annyira megkevertem az eseményeket. Aztán van egy valamiféle útinapló/regény, de az már akkor sem nagyon érdekelt, amikor megírtam, így nem várhatom el, hogy bárki mást érdekeljen. Meg van pár zagyaság és butaság. Zárójelben jegyzem meg, nem is értem, hogy a kiadóm miért tette bele az életrajzomba.

Krimirt azért írok, mert szeretem olvasni. Szeretem a jó történeteket. Még izgalmasnak sem feltétlenül kell lenniük. Számomra a történet fontos, és ha olvasóként ezt értékelem, akkor nyilván ez van első helyen, amikor írok. A bűn is mindig érdekelt, szeretem a nyomozókat, mint figurákat, érdekel a történelem. Innét indulva mást nem nagyon írhatok, mint krimiket.

– *Akkor maradjunk is a történelemnél. Miért tartja fontosnak, hogy történelmileg is hitelesek legyenek a regényei, hogy ilyen pontos társadalomrajzokat is adjon? Miért pont ebbe a korszakba helyezte el főhősét, volt ennek valami különösebb oka?*

– Azt mondják, kétféle író van. Az egyik mindennek utánanéző, a másik meg semminek sem. Én az elsőhöz tartozom, mindennek utánanézek, mert szeretnék bemutatni egy kort, azt pedig lehetőség szerint hitelesen kell csinálni. Nem lehet céltom teljes egészében rekreálni az érárt, de az apró részletekkel, a valós helyszínekkkel és a valós szereplőkkel megmutathatom,

hogy milyen lehetett akkor az élet. Nyilván az én olvasatomban, vagy az én szemüvegemen keresztül, mindegy, hogy miként fogalmazunk. Azt írom meg, ami abból a korból érdekel. Az emberi sorsok mindennél jobban érdekelnek, és rengeteg különös, lebilincselő sorsról olvastam, hallottam, vagy éppen voltam részese. Gordon Zsigmond újságíróként 33 szerves része a kor társadalmának, ki sem vonhatja magát a hatása alól, hiszen akkor pocskék zsurnaliszta lenne. Karinthy mondta, ha jól emlékszem, hogy részei vagyunk egymásnak. Gordont hiteles figurának akartam megírni, aki része a társadalomnak, amiben él és viszont.

Sok oka volt, hogy ezt a kort választottam. Első és legfontosabb: ez a kor magyar történelem mostohakölke, akit a rokonok elől mindig elzavartak, az anyja szégyellte, az apja rendszeresen megakart, a társai meg csúfolták. Az 1919 és 1945 közti mindössze 26 év olyan sűrű volt, annyira tumultuózus, hogy az párját ritkítja. Egy nem létező ország született meg 1919-ben, a születése körülményei már eleve predestinálták bukását, és közben emberek dolgoztak, kávézóba, kuplerájba, kártyabarangokba jártak, cégek mentek tönkre, könyvek jelentek meg, filmekben röhögtek a moziba járók, pedig ma már látjuk, hogy kölcsönkapott időn éltek. Ezt akkor szinte senki sem sejtette, mert elhomályosította a látásukat a világháború és az utána következő időszak traumája, amit viszont nem engedett elfeledni a politika és a politikai retorika. Ma a harmincas évekről azt mondjuk, hogy revizionista, félfasiszta diktatúra uralkodott itt. Most lépünk túl azon, hogy ennek fele sem igaz, és maradjunk ott, hogy ezt a bélyeget utólag nyalták rá az érára, és semmilyen formában nem írja le és nem minősíti azt a majdnem tízmillió embert, aki itt élt. A sarki fűszeres nem volt horthysta, a hentes nem volt revizionista, a tanító nem volt félfasiszta. Az egyik a maga nagyapja volt, a másik a szomszédjáé, a harmadik az enyém. Ezek az utólagos címkézések kifolyatták az embert a vinyetta mögül. Nem látjuk az arcokat, nem ismerjük a sorsokat, nem tudjuk az életeket – pedig a mi arcunkról van szó, a mi sorsunkról, a mi életünkéről. Abban a korban nem csak Karinthy és Gömbösök éltek, nem csak Bartókok és Horthyk, hanem köztük milliónyi ember, akiknek az élete alig különbözik a mienktől, mert konok népként egyvalamiben nem hiszünk: a változásban. Az ott a mi történelmünk, a mi múltunk, nem másoké. A mi nagyapáink tapsoltak Imrédynek és a mi nagyapáink veszték oda a Don-kanyarban. Nem a szomszédainké. Hanem a mienké.

– *Látásból egymásra épülnek, legalábbis ez idáig időrendben alakulnak a történeteik. (Az első regény, a Budapest noir Gömbös Gyula halálával indul,*

1936 októberében egy zsidó lány meggyilkolásával, a második már 1939 szeptemberében kábítószer-csempészettel és a tiltott szerencsejátékok vilá-
gával, majd a mostani, harmadik regény 1943 decemberét idézi meg, amikor
a Kállay-kormány megpróbál kiugrani a háborúból, amit egy titokzatos
34 kém igyekszik megakadályozni.) Tervezi, hogy a továbbiakban is idő-
rendben halad tovább? Illetve, egyáltalán, tervezi, hogy további Gor-
don-történeteket jelentet meg? És ha igen, meddig folytatható ez időben,
meddig szándékozik eljutni?

– Barátaink színpadias döbbenettel nézik, ahogy a feleségemmel előre ter-
vezünk, és nemcsak pár hónapra, hanem pár évre is. A sorozatot is elter-
veztem, méghozzá elég pontosan. Eredetileg négy regényt akartam írni,
de aztán az amerikai kiadóm megkérdezte, hogy lesz-e 56-os regény. Némi
tűnődés után azt feleltem, hogy lesz. A hátralévő két kötet közül az első
1946 nyarán játszódik, ezt tervezem a legkalandosabbnak, vagy ahogy ma-
napság mondják: akciódúsnak. Az ötödik pedig ugye 1956 őszén. Eddig
akarok eljutni. Gordon akkor még egyszer, utoljára visszajön, mert vissza
kell jönnie. Most éppen az 1946-os történeten dolgozom, illetve ezzel pár-
huzamosan lassan rakom magamban össze a két történet közt eltelt tíz
évet. Nem szeretem a statikus regényeket, nem szeretem a statikus soro-
zatokat, és nem szeretem a statikus szereplőket. Az 1956-os Gordon Zsig-
mond természetesen teljesen más lesz, mint a húsz évvel fiatalabb, és nem
véletlen, hogy a regények mindig valami történelmi fordulópont környékén
játszódnak. Kihívásnak és feladatnak tartom, hogy megmutassam, miként
változik ez a Gordon nevű zsrnaliszta az események hatására. Márpedig
azokból nem volt hiány.

– Valóban nem volt, és az eddigi válaszaiból, a regényei korrajzaiból is
kítűnik, hogy alaposan utánajár és megismeri a társadalmi hátteret. Renge-
teg tényt használ fel, de sosincs az az érzésünk, hogy száraz történelem-
könyvet olvasnánk a krimiszál mellett, helyett. Milyen módszerrel dolgozik?
Mint utalt rá, ezek a korszakok eléggé feldolgozatlanok, viszonylag keveset
tudunk róluk, szinte semmit. Nyilván komoly kutatásokat kellett végeznie a
regényírás előtt...

– Komoly kutatások? Nem tagadom, sokat kutatok, de azért ez inkább olva-
sás. Kicsit pironkodva vallom be, hogy ezt én nagyon élvezem. Imádom
könyvtárba járni, imádom ritka kötetekre vadászni, és persze imádom olva-
sani. Nem panaszképpen jelzem, de a korabeli sajtó digitális feldolgozottsága
még az OSZK-ban is elmarad az elvárásoktól, viszont rengeteg anyaguk van,
és nem egyszer arra lettem figyelmes, hogy egy adott nap eseményeit akar-

tam csak kigyűjteni, de rám esteledett, és én teljesen belefeledkeztem a Városháza belharcaiba, a zsurnaliszták szurkálódásaiba, a szövevényes bűnesetekbe, a piaci árakba, a moziműsorokba, a politikai kommentárokba és az örök klasszikus apróhirdetésekbe. Ezért is lett Gordon az, ami. Zsurnaliszta. Mi sem áll tőlem távolabb az újságírói munkánál-létnél, 35 ennek ellenére mérhetetlenül vonz, és kifogyhatatlan örömet okoznak a korabeli zsurnaliszták cikkei, könyvei. Hónapokig csak olvasok, filmeket nézek, zenét hallgatok, közben persze jegyzetek (de nem túl dühödten, mert valami ostoba oknál fogva úgy tartom: ha egy ötletet nem jegyzek le, és másnapra elfelejtem, akkor az annyit is ért), és lassan haladok előre a történetben. Amikor mindennel megvagyok, leülök, és hosszú éjszakákon keresztül írom a történet vázát, amire később majd felaggatok minden mást. A regény megírása közben természetesen akadnak lyukak, ezeket utólag tömködöm be, akkor már célirányos kutatással.

– *Már az első regénynél feltűnt, hogy nagyon erősen vizuális, amit ír, megjelenik az ember szeme előtt a helyszín, a figurák. Úgy tűnik, ez a filmes szakembereknek is szemet szúrt. Úgy hallani, film készül, vagy már el is készült a Gordon-történetekből. Beindultak a regények fordításai is, hol tart most a dolog? Hány nyelvre fordították és milyenek a külföldi visszhangok? Nem vagyunk ehhez hozzászokva Magyarországon, hogyan éli meg és reálisnak tartja-e ezt a sikert?*

– Őszinte leszek: a filmes helyzettel nem foglalkozom, nem érdekel. Éppen elég filmet láttam és könyvet olvastam ahhoz, hogy lássam: a kettő közt roppant kevés a kapcsolat. Ha egyszer film készül valamelyik regényből, nem sok köze lesz a regényhez, és ez így jó. Felkértek, hogy írjam meg a *Budapest noir* forgatókönyvét, de visszautasítottam, mert én ahhoz nem értek, az nekem nem feladatom. Nélkülem is meg tudják írni, de ha nem, az nem az én bajom. Gondolom, meghívnak a bemutatóra, és ha nem lesz jobb dolgom, talán el is megyek.

Akkor lássuk. A *Budapest noir* megjelent – és szép sikert aratott – még tavaly Olaszországban, Lengyelországban és Hollandiában. Most tavasszal jelent meg Németországban, elvileg hamarosan várható a francia kiadás is, illetve jövő tavasszal lát napvilágot Amerikában is, a HarperCollins gondozásában. Fordítót is sikerült találni, szóval minden megy a maga útján. A *Bűnös Budapest* meg fog jelenni Hollandiában és Németországban, illetve vannak még érdeklődők, de aláírt szerződés még nincs. Igyekszem nyomon követni a külföldi visszhangokat, és azt látom, hogy a *Budapest noir* mindenütt sikert aratott.

